

rült elérni. Veszélyes és felettébb kockázatos vállalkozás, nem vitás. Az ép elméjét teszi kockára, aki ilyesmibe fog. De másba viszont nem lehetett és nem lehet fogni, mert ezen kívül nincs semmi a világban, ami igazán érdekelne. Mi tudna rabul ejteni még azután, hogy felfedeztem valamit magamban, ami valahogy mégis kilóg belőlem, kilóg egészen a csillagködökig egyfelől, és kilóg egészen a mikroszkopikus világig másfelől, de mindezeket túlra is elér, mert minden benne van: az egész teremtett világ ebben a lüktető idegenségben lélegzik.

Van valami rémisztő abban, ha arra gondolok, hogy mindez már gyerekként foglalkoztatott. Érthetetlen számomra az olyan élet, amely nem hordozza magában ezt a sebet. Olyan élet nincs, legfeljebb a látszata. Persze nem kerülhetem el, hogy ne gondoljak olykor arra, hátha mélységesen félreértem a kezdetektől ezt az egészet. Hátha valami végzetes tévedésben élek. Hogy amivel én a kereszténységet azonosítom, az valami egészen más, az valami betegség inkább, deformált valóságérzékelés. Lehetséges, hogy ez a kereszténység-kép inkább a melankóliára illik, ami olykor bizony depresszióba fordul át. Miközben a melankóliáról azt gondolom, hogy egyfajta előjáték a kereszténységhez. A melankólia mint a kereszténység előszobája.

Amint az a fenti mondatokból is tisztán kivehető, a homályban tapogatózom. A kereszténységen kívüli homály rabjaként vagyok kénytelen létezni, miközben tudom, hogy ez a homály is része a kereszténységnek. A keresztény homály.

Kilépek a kertbe, éjjel egy óra van. Rágyújtok. Akkora a köd, hogy a tőlem öt-tíz méterre álló tölgyfáknak csak a halvány körvonalait látom. Mintha soha nem álltam volna máshol, mintha soha nem láttam volna mást, mint ezeket a tölgyfákat a vastag ködleplek mögött. Azon gondolkodom, mennyire nem mondható semmi mindarról, amit itt megpróbáltam körülírni. Csendben pipázom az enyészet illataival terhes ködben, aztán visszaülök ide, a számítógép elé, és kiteszem ezt az utolsó írásjelet.

IANCU LAURA

Apriori bizalom

Költő

A Bibliától jobban féltünk, mint a Rossztól. Szegény Jeremiás bácsi — Isten nyugosztalja! —, amikor megkísértették, s mihelyst ezt észlelte, csak annyit mondott: *Állj meg, János, állj meg! Magad vagy? Állj meg, kereszteljelek meg!* De az ördög nem várta meg a keresztvetést. Úgy odalett, hogy máig is odavan! Kérdeztem apámtól, miért *szegény*, aki meghal? Jeremiás bácsi nem volt éppen koldus, még kevésbé mondható el ez Mircsá úrról, mégis, őrá is azt mondták, amikor eltemették: *Na, szegény Mircsá, annyit gyűjtött, hogy az örökéletre is elég lett volna, de a koporsóba nem fért el...*! Azt mondja erre apám:

Az élőnap nélkül a vagyon sem vagyon s a dicsőség sem dicsőség! (Micsoda gőg rejlik a létezés fogalmában! Nem így az élőnap szóösszetételben! A hideg is kiráz, amikor meghallom...) Azért szegény a halott, mert az élőnapja elfogyott. Azt az Isten adja. Kölcsön. Ha hosszú időre is, de el nem engedi! — végzi be tanítását apám.

Akkor nem jutott eszembe a kérdés, ami ma már nem hagy nyugodni, hogy vajon ha egy egész népcsoport — legalábbis a vezető réteg, amelyet a többség követ — így gondolkodik és él, mi félnivalója van a Bibliától? Mert igenis, félték az Írástól! Mint tárgytól, mint tartalomtól. A félelem okai felett megmarad a töprengés, az ellenben különösebb vizsgálat nélkül is állítható, hogy ez a félelem öröklődött. És ha kicsit kozmetikázott formában is, azon a tájon ma is öröklődik. Efféle örökség hordozója volnék én is, akár tetszik ez nekem, akár nem. (Az már egy másik kérdés, hogy miért nem írta felül a teológia, a Szentírás tanulmányozására szentelt öt esztendő ezt az örökséget?) Így aztán merőben meddő vállalkozás volt minden kísérlet, mely egy-egy bibliai motívum alkotói „felhasználására”, egy-egy alak megidézésére irányult. Ott is van a versben meg nincs is ott az a motívum, az a párhuzam, alak, üzenet. Hogy miért? Mert az ember érti is meg nem is — nem a bibliai szövegeket, hanem azok üzenetét, a láncfűzér végén pedig a nagy Istent. *Ne búsulj anyámé, Istent nem kell megérteni, elegendő, ha bízol benne!* Ez már anyám tanácsa, és valahányszor sikerült megfogadni szavát, a vers is el tudta nyerni végső formáját. A legtöbbet *Péter apostol* alakja és *a nagycsütörtöki* események körül forogtam. Öntudatlanul. Talán éppen a félelemmel átítatott hitem miatt.

Ha elhagyom az alkotás territóriumát — tételezzük fel, hogy van ilyen —, nyomban felmerül a kérdés bennem: mi közöm az apostolhoz? Pontosabban, mivel van több közöm hozzá, mint bárki másnak (lehet), és a többi bibliai szereplőhöz képest miben más ez a kötődés, vonzódás?! Jó néhány irányba elindultam a kérdés megértése reményében, de valamennyi szellemi botorkálás zsákutcában végzte. *Nem szőgyen, ha összeesel, fiam, egyszer-egyszer még hagyd el az Istent is dolgozni!* — emlékszem vissza apám szavaira. Olyankor mondta ezt, amikor így vagy úgy becsődöltem. Szóval, Péter... A sápadt, színtelen, saját árnyékára is gyanakvó kövület — de amiben mindenkitől különbözött, amiért a Bibliában nem akármilyen hely adatott a számára: megtérő. S ezt nem egyszer, de valahányszor szükséges volt, megismételte. Ez az alapállás, felállás minden úgynevezett „istenes” vers írásakor, ez a „péterfordulat” a kulcsa minden „istenes” vers(em)nek. A lényeg, avagy az üzenet: nem megismerni, nem megérteni akarni, *de* követni. Vagy fordítva: előbb követni, majd megismerni és megérteni. Hogyan lehet követni valakit, akit nem ismerünk? Bizalom nélkül sehogy. (Az általam ismeretlen összetételű gyógyszer bevételéhez is szükségeltetik némi apriori, ösztönös bizalom.) Nem mintha istenellenes vagy Istentől idegen volna a megismerés (alighanem erre a célra kaptuk az ér-

telmünket). Inkább annak felismeréséről van szó, hogy csakugyan igaz lehet a Biblia azon állítása, miszerint Istent soha senki nem látta. Ebből pedig az következik, hogy Isten nem lehet az emberi kutatásnak olyan tárgya, mint az anyagvilág objektumai, jelenségei. Erre — a Biblián keresztül — Péter apostol akciói és reakciói tanítottak meg. A versben történő istenkutatás ezért nem racionális folyamat, nem vizsgálat, hanem keresés. Az elsőrendű cél pedig nem a megértés, hanem a megérkezés. Mondják, a művészet és az alkotás motorja a feszültség, s ezzel messzemenően egyet tudok érteni. Hozzáteszem: azért, mert azt hiszem, az emberi kapcsolatok terén nincs az ember és Isten közti kapcsolatnál erősebb feszültséggel terhelt-áldott, áldott-terhelt kapcsolat. A magam részéről bizonyos vagyok abban, hogy valahol ezért születik,zülethet vers (és minden egyéb művészeti alkotás), és — az én esetemben bizonyosan — ezt a feszültséget tükrözi (szinte) minden „alkotás”.

A másik, sok gyönyörködtető keservnek helyt adó téma, esemény a *nagycsütörtök*. Valahányszor elolvasom a szöveget, mindannyiszor úgy érzem, éppen abban a pillanatban történik meg az, amiről szól, és nem csak esemény volta miatt. Mintha a szöveg maga is akkor íródna. Viaskodások közepette. És van egy pillanat, amikor hirtelen magához ránt, mintha azt akarná: legyen én is tanúja az eseményeknek. Valami olyasmit él át Jézus, aminek a világ teremtéséhez hasonlóan ezúttal sem lehet(ett) szemtanúja. Ez emberi szóval akár halálfélelemnek is tekinthető s nevezhető, de mihelyst ezt leírom, a fejem magától biccenti, hogy: neem. De akkor mi, ha nem a halálfélelem? Mi történik Jézussal nagycsütörtökön? *Leülök melléd, segíték neked búsulni, fiam!* — szokta mondani anyám, amikor erején felüli bajt készültem megosztani vele. Mintha Jézus is csak mellette ülő/imádkozó társra vágyott volna. Születésemkor az én naptáromba is beírták a nagycsütörtököt. Nem egy konkrét napra. A gerince. Ezért volna búsulás minden versem? Ha egyszer ezt megérttem, mással is megértetem.

A Biblia apropóján voltaképpen Isten-keresésemről dadogtam. Péter apostol és a Getszemáni kertben imádkozó Jézus Istenének a kereséséről. Sokat idézett szüleim, örökségem eszközeivel (is). A kenyérben nem tudok rábökni a vízre, sem az élesztőre, sem a lisztre, sóra. A Biblia szövegtestében sem tudok rábökni egyetlen szóra, egyetlen sorra, egy személyre, mondván: ez az ami, ő az, aki az alkotás pillanatait áthatja, egy konkrét vers születését meghatározza. Ha valamely bibliai előképen, motívumon fennakadok, legtöbbször a véletlen műve. Ám egyáltalán nem kételkedem abban, hogy ennek a véletlennek ne volna irányítója. De mennyire, hogy van! Az pedig cseppet sem tragédia, hogy a Bibliára kicsit úgy tekintek, mint egy fakeresztre, amelyet minden élő fában elrejtőzve látok. Hát van nagyobb csoda a keresztfán történeknél?!